

spiritualisten en daartusschen kwam een strooming om het evenwicht te herstellen. Zoo kwam na een tijdelijke indommeling van de kunst de reactie der futuristen en kubisten met hun uiterste bewegelijkheid, wat de nieuwe beelding weer in evenwicht brengt door de rust in de beweging. Alles vloeit en beweegt, het een neemt van het ander over, soms zonder zich daarvan bewust te zijn.

Het is ook niet toevallig, dat in een rationalistischen (redelijk bewusten) tijd, een irrationalistische (hartstochtelijke onbewuste) beweging opkomt als reactie en tegelijk terugval. Het is een strijd, waarbij men het oude wil vasthouden om het nieuwe niet tot zijn uiterste te laten komen. Zoo zijn ten slotte de schijnbaar tegengestelde richtingen indirecte steunpilaren voor elkaar; de eene vindt zijn evenwicht pas, als de andere vernietigd en tevens opgenomen is in de groote en ware, nieuwe strooming.

Het een staat in oorzakelijk verband met het ander, wat begrijpelijk is daar alle ten slotte zijn oorsprong heeft in het menselijke zijn.

Wij zullen trachten deze beschouwing door reproducties aanschouwelijk te maken.

AANTEKENINGEN OVER MONUMENTALE KUNST.

NAAR AANLEIDING VAN TWEE BOUWFRAGMENTEN (HALL IN VACANTIEHUIS TE NOORDWIJKERHOUT. BIJLAGE I).

Het een is niet zonder het ander.

Het nieuwe beeldingsbewustzijn houdt in: samenwerking aller plastische kunsten om op den grondslag van evenwichtige verhouding tot een zuiveren monumentalen stijl te geraken.

Een monumentale stijl houdt in: evenredige arbeidsverdeeling der verschillende kunsten. Evenredige arbeidsverdeeling houdt in, dat elk kunstenaar zich tot zijn eigen gebied beperkt. Deze beperking houdt in: beelding met de vak-eigen middelen.

Beelding met de vak-eigen middelen houdt in: ware vrijheid; zij bevrijdt b.v. den architect van veel dat niet tot zijn beeldingsmiddel, — zoo b.v. de kleur, — behoort en waaromtrent hij uit constructief en aesthetisch oogpunt andere inzichten zal hebben dan den schilder.

Deze theorieën zijn door architecten van beteekenis reeds lang geleden verkondigd, doch in praktijk bleef het — op enkele uitzonderingen na, — bij het oude, de architect nam ook de plaats van schilder en beeldhouwer in, wat natuurlijk tot de meest willekeurige resultaten leiden moest, zoo b.v. tot een picturale, sculpturale, in één woord *destructieve bouwkunst*.

Elke kunst eischt den geheelen mensch, zoowel architectuur, schilder- als beeldhouwkunst. Eerst wanneer dit, evenals in de oudheid, weder beseft wordt, kan er van ontwikkeling in de richting van een monumentale architectuur, van stijl sprake zijn.

Dan vervalt ook vanzelf het begrip van toegepaste kunst en elk ondergeschikt-zijn van en aan welke kunst dan ook.

Gelukkig dat de jonge kunstenaars in de architectuur dat niet slechts inzien, maar ook in